

Ojczysty - dodaj do ulubionych / Ciekawostki językowe

SKAZA, SKAZANY i NIESKAZITELNY

O J C Z Y S T Y – D O D A J
D O U L U B I O N Y C H

Jeden z tych trzech wyrazów zdecydowanie nie pasuje do pozostałych. Który? No, jasne – SKAZANY.

SKAZA i NIESKAZITELNY to słowa należące do tej samej rodziny wyrazowej, w której głową rodu jest czasownik KAZIĆ o wielu znaczeniach ‘psuć; niszczyć; rozbijać; rozwalać, łamać; niweczyć’ – ogólnie ‘robić coś złego, niszczyć’. Od tego czasownika powstały dwa dokonane: ZAKAZIĆ i SKAZIĆ, od ostatniego z nich pochodzi SKAZA – obecnie ‘wada’, a dawniej ‘uszkodzenie; strata; szkoda’, ‘bieda, tarapaty’, ‘błąd’. NIESKAZITELNY – przymiotnik utworzony od rzeczownika SKAZA – to dosłownie ‘nie mający skazy’. Dawniej używano tego określenia również w znaczeniu przenośnym: NIESKAZITELNY był to ‘niepodlegający skazie’, a więc ‘niezniszczalny, nieśmiertelny, wieczny’. SKAZANY to imiesłów bierny utworzony od dokonanego odpowiednika czasownika KAZAĆ (a nie kazić), czyli od czasownika SKAZAĆ w znaczeniu ‘wydać wyrok’ lub ‘zmusić do czegoś’. Rodzina wyrazowa czasownika KAZAĆ to jedna z najliczniejszych w polszczyźnie.